

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Гуманітарний факультет
Кафедра міжнародних відносин та права

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДО СКЛАДАННЯ ІСПИТУ
з дисципліни
«РЕЛІГІЙНИЙ ФАКТОР В МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИНАХ»

ОДЕСА , 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Гуманітарний факультет
Кафедра міжнародних відносин та права

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
при підготовці до складання іспиту з дисципліни
**«РЕЛІГІЙНИЙ ФАКТОР В МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИНАХ»**
для здобувачів вищої освіти спеціальності
291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії» денної форми навчання

**Розглянуто та затверджено на засіданні
кафедри міжнародних відносин та права
Протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.**

ОДЕСА: 2021

Методичні вказівки до самостійної роботи при підготовці до складання іспиту з дисципліни «Релігійний фактор в міжнародних відносинах» для здобувачів вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» денної форми навчання / Укл.: Кривдіна І. Б., Кудлай І. В. Одеса: ДУ ОП, 2021. 14 с.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
Загальні положення щодо складання іспиту	5
Методика оцінки знань здобувача вищої освіти під час складання іспиту	6
Загальні вимоги вищої школи щодо оцінки знань здобувачів	6
КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЕКЗАМЕН ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «РЕЛІГІЙНИЙ ФАКТОР В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ»	8
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНУ	11
Пограничні критерії оцінювання екзамену	11
Інтегральні критерії оцінювання підсумкового контролю	11
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	12
Основна література	12
Додаткова література	13

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Історія свідчить про те, що релігія з давніх-давен впливала не тільки на життя окремих осіб і суспільств, а й на світову політику та міжнародні відносини. Важливу роль у відносинах між державами відіграє конфесійний чинник. Держави часто використовують конфесійне середовище для реалізації своїх геополітичних інтересів.

На сучасному етапі можна констатувати зростання ролі релігійного чинника в міжнародних відносинах. Це пов'язано з підвищенням значення культурних факторів у формуванні світової політики через виникнення певного ідеологічного вакууму після кризи комунізму. Якщо за часів «холодної війни» світ був розподілений на ідеологічні групи, то наразі на перший план виходять інші цінності: історичне минуле народів, релігії, мови, належність до певних культурних груп, націй, цивілізацій.

На наш погляд, основним предметом дослідження для міжнародника є не сама характеристика країни чи регіону й навіть не сам комплекс і взаємозв'язок їхніх якостей та ознак, а насамперед реальний і потенційний їх вплив на зовнішню політику і всю сукупність міжнародних відносин. Одна з найважливіших якостей міжнародника, експерта з відповідної країни чи регіону, полягає у здатності до передбачення зовнішньополітичної поведінки країни та напрямів розвитку міжнародних відносин. І саме об'єктивна потреба в таких функціях не в останню чергу викликала до життя новий напрям наукових досліджень і навчальну дисципліну, яку умовно можна визначити як **«Релігійний фактор у міжнародних відносинах»**.

Слід зазначити, що ця галузь знань, яка синтезує в собі досягнення релігієзнавства, права, політології, історії, геополітики, етнології та інших дисциплін, ще перебуває на стадії становлення. Не розв'язано низку методологічних і теоретичних проблем, як слід не визначено предметне поле досліджень. Відсутні і праці, присвячені порівняльному аналізу ставлення до війни світових та національних релігій.

Дисципліна **«Релігійний фактор в міжнародних відносинах»** є складовою частиною вивчення циклу професійної підготовки вибіркової частини навчального плану.

Дисципліну викладають у 8-му семестрі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Вивчення курсу дає можливість здобувачам вищої освіти отримати уявлення про релігію як важливу підсистему суспільства, яка є автономною, а не ізольованою від інших підсистем суспільства: політичної, економічної, соціальної. У рамках курсу всебічно вивчаються особливості наявності релігійного фактору на сучасному етапі розвитку суспільства, історія становлення релігійних поглядів на різних етапах розвитку цивілізації. Дисципліна "Релігійний фактор в міжнародних відносинах" формує у здобувачів вищої освіти знання про особливості різновидів релігії. Світова багатонаціональність, полікультурність, поліконфесійність ставлять перед здобувачами вищої освіти важливе виховне завдання – формування етнічної та конфесійної толерантності. Дисципліна спрямована на вивчення і формування теоретичної і практичної думки, включає весь комплекс міжнародних відносин суб'єктів міжнародного права.

Мета викладання навчальної дисципліни – аналіз духовно-релігійного, культурно-цивілізаційного та етнопсихологічного чинників з погляду їхнього впливу на зовнішню політику тієї чи іншої країни (чи групи країн) та міжнародні й міждержавні відносини в регіональному і глобальному вимірах; формування у здобувачів вищої освіти компетентностей щодо визначення цивілізаційної, суспільно-політичної та соціально-культурної ролі релігії у сучасному світі, засвоїти досвід формування та реалізації загальної стратегії релігійного фактору у міжнародних відносинах.

Завдання вивчення дисципліни:

- вивчення навчальної дисципліни та засвоєння здобувачами вищої освіти базових знань про релігійний фактор у міжнародних відносинах, теоретичні школи і теорії світової політики та формування сучасної системи світової політики даного питання;

- показати співвідношення дипломатії, релігії, політики, релігії та культури мислення сучасного дипломата;
- конкретизувати гуманітарні знання у здобувачів вищої освіти в аспекті впливу релігійного фактору на міжнародні відносини;
- розглянути світоглядні питання в рамках толерантності, діалогу;
- розглянути проблеми, що пов'язані з міжнародним правом та потребують опанування основами конституційно-правових принципів свободи совісті та світоглядного рівноправ'я націй та народностей, незалежно від їх віросповідання;
- ствердження гуманістичних, гармонізація міжлюдських відносин, як віруючих так і не віруючих;
- виявити негативні (агресивні) фактори у зовнішній політиці деяких країн, що існують під прикриттям догматів, які загрожують безпеці людства;
- визначити шляхи формування державно-політичного курсу України в контексті розвитку релігійного фактору у міжнародних відносинах сучасних процесів інтеграції та глобалізації;
- визначити роль релігійного фактору, як складової частини ідеологічної платформи держави, та його вплив на міжнародні відносини країн світу.

Отже, **основна задача** викладання дисципліни - сприяння формуванню у здобувачів вищої освіти адекватних уявлень про сучасні релігійні системи; форми та методи регулювання різноманітних суспільних міжнародних відносин.

Згідно навчального плану передбачено підсумковий контроль у вигляді екзамену.

Загальні положення щодо складання іспиту

Головні засади підсумкового контролю успішності здобувача вищої освіти визначені «Положенням про організацію та проведення поточного та підсумкового контролів рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни / Укл. Місюн А. В. Савельєва О. С. Одеса: ОНПУ, 2019. 16 с.

Відповідно до цього документу, екзамен проводиться за повним змістом дисципліни в усній формі. До екзамену допускаються здобувачі вищої освіти, у яких зараховано перший семестровий модуль і накопичувальну частину другого семестрового модулю (при її виконанні не менш ніж на 60 %). Максимальна оцінка, яку може одержати здобувач за правильні відповіді на екзамені – 100 балів.

Якщо здобувач вищої освіти має сумарний бал з навчальної дисципліни 90 і більше, він має право не приходити на підсумковий семестровий контроль. Ця оцінка для нього і є підсумковою, однак за здобувачем залишається право скласти екзамен.

Оцінка, яку здобувач вищої освіти отримав на екзамені, виставляється екзаменатором у відомість обліку успішності та залікову книжку.

При отриманні здобувачем вищої освіти оцінки нижче 60 балів (незадовільно), він вважається таким, що не склав екзамен.

Здобувачі вищої освіти, які не з'явилися на екзамені без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку. У випадку відсутності здобувача вищої освіти на екзамені з поважної причини, підтвердженої документально, деканатом встановлюється додатковий графік складання підсумкового контролю.

Здобувачі вищої освіти, які отримали незадовільні оцінки при складанні екзаменів, допускаються до перескладання екзамену у терміни, визначені ректоратом та за розкладом, який складено завідувачем кафедри.

Екзаменаційний білет з дисципліни «Релігійний фактор в міжнародних відносинах» складається з двох частин: теоретичної та практичної. Теоретична частина містить 2 питання рівної складності, практична – 1 завдання.

Повну відповідь на теоретичні запитання під час підготовки відповіді на білет писати не потрібно. Здобувач вищої освіти може навести орієнтовний план відповіді, або описати базові поняття та навести певні класифікації. У будь-якому разі, здобувач вищої освіти відповідає на теоретичні запитання в усній формі. Практична частина білету виконується письмово. При необхідності, екзаменатор може дати додаткові запитання, з метою отримання повної «картини» щодо рівня знань здобувача вищої освіти.

Бали розподіляються наступним чином: 60 балів – теоретична частина та 40 балів – практична. Вірні відповіді на всі запитання білету дають змогу здобувачу вищої освіти отримати максимально можливу оцінку в 100 балів. Мінімальна кількість балів, що зараховується як позитивний результат, дорівнює 60 (за 100-бальною шкалою).

Згідно навчального плану передбачено підсумковий контроль у вигляді екзамену.

Методика оцінки знань здобувача вищої освіти під час складання іспиту

Для оцінки рівня відповідей здобувачів вищої освіти на теоретичні запитання та вирішення практичних завдань використовуються такі критерії. Підсумкова оцінка з дисципліни згідно з методикою переведення показників успішності знань здобувачів вищої освіти університету в систему оцінювання за шкалою ECTS конвертується в підсумкову оцінку за шкалою ECTS (таблиця 1).

Таблиця 1

Переведення показників оцінки знань здобувачів вищої освіти Державного університету «Одеська політехніка» в систему оцінювання за шкалою ECTS

Шкала оцінювання				Визначення якості навчання
ECTS	Бали за шкалою			
	100	12	5	
A	95-100	11-12	5	ВІДМІННО – відмінне виконання лише зі значними помилками
B	85-94	9-10	4	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками
C	75-84	7-8		ДОБРЕ – у загальному правильно виконане завдання з незначною кількістю грубих помилок
D	65-74	4-6	3	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків
E	60-64			ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії
FX	30-59	1-3	2	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібна додаткова праця над дисципліною
F	<30			НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібне повторне вивчення дисципліни

Загальні вимоги вищої школи щодо оцінки знань здобувачів

Оцінка «відмінно» 95-100 балів «А» ставиться за глибоке засвоєння програмного матеріалу, застосування для відповіді не тільки рекомендованої, а й додаткової літератури та творчого підходу; чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами дисципліни, вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій. Відповідь має бути логічною та послідовною.

Оцінка «дуже добре» 85-94 балів «В» ставиться за глибоке засвоєння програмного матеріалу, засвоєння рекомендованої літератури; чітке володіння понятійним апаратом,

методами, методиками та інструментами дисципліни, вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань. Допускаються незначні випадкові погрішності, які суттєво не впливають на повноту та змістовність відповіді. Відповідь є логічною і послідовною.

Оцінка «добре» 75-84 бали «С» ставиться за повне засвоєння програмного матеріалу та наявне вміння орієнтуватися в ньому, усвідомлене застосування знань для розв'язання практичних завдань; за умови виконання всіх вимог, які передбачені для оцінки «відмінно», при наявності значних помилок (тобто методичний підхід до вирішення завдань є правильним, але допущені незначні неточності) або не зовсім повних висновків.

Оцінка «задовільно» 65-74 бали «D» ставиться, якщо здобувач вищої освіти при викладі теоретичного матеріалу ефективно застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Теоретичні завдання виконуються в цілому правильно, але при їх викладі здобувач вищої освіти припускається значних помилок.

Оцінка «достатньо» 60-64 бали «E» ставиться за часткове вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних завдань; за умови, якщо завдання частково виконане та мету завдання досягнуто, а здобувач вищої освіти при відповіді продемонстрував розуміння основних положень матеріалу навчальної дисципліни.

Оцінка «незадовільно» 30-59 балів «FX» ставиться здобувачу вищої освіти за не опанування значної частини програмного матеріалу, якщо здобувач вищої освіти не може правильно викласти теоретичні завдання, стикається зі значними труднощами при аналізі релігійних явищ та процесів в міжнародних відносинах.

Оцінка «незадовільно» 0-29 балів «F» ставиться здобувачу вищої освіти, що не опанував програмний матеріал, не може правильно викласти теоретичні знання, стикається зі значними труднощами при аналізі явищ та процесів при виконанні практичних завдань.

Приклад екзаменаційного білету:

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Кафедра міжнародних відносин та права

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальність 291 - Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Семестр – 8

Навчальна дисципліна – «Релігійний фактор в міжнародних відносинах»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Теоретична частина (60 балів):

1. Охарактеризуйте, в чому полягає сутність Християнства. – **30 балів**
2. Визначте, на які принципи опирається Європейський Союз при регулюванні відносин між державою та церквою в державах-членах ЄС? – **30 балів**

Практична частина (40 балів):

Обґрунтуйте власну думку, що стало першопричиною виникнення та укорінення джихаду як святого обов'язку мусульман? Яка його роль в історичному розвитку ісламу як світової релігії?

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин та права

Протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.

Зав. кафедри _____ доц. І. М. Чістякова

Викладач: _____ ст. викл. І. Б. Кривдіна

**КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЕКЗАМЕН
ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ
«РЕЛІГІЙНИЙ ФАКТОР В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ»**

1. Визначте суть і визначення релігії. Поняття релігії в контексті міжнародних відносин.
2. З'ясуйте, що є релігія?
3. Визначте класифікацію релігій.
4. Опишіть функціональний вияв релігії в міжнародних відносинах.
5. Охарактеризуйте, в чому полягає сутність поняття політичної релігії в контексті міжнародних взаємин.
6. Охарактеризуйте, в чому полягає сутність теоретичних підходів до вивчення релігійного чинника в міжнародних відносинах і світовій політиці.
7. Опишіть історичний розвиток та особливості віровчення світових релігій. Релігія давньої України.
8. Охарактеризуйте, в чому полягає сутність Християнства.
9. Охарактеризуйте, в чому полягає сутність Буддизму.
10. Охарактеризуйте, в чому полягає сутність Ісламу.
11. Охарактеризуйте релігію Давньої України. Боги Праукраїни.
12. Розкрийте поняття релігійного конфлікту та його роль у міжнародних відносинах.
13. Визначте фактор мусульманства у міждержавних взаєминах.
14. Проаналізуйте міжнародно-правове регулювання релігійної свободи.
15. Охарактеризуйте, в чому полягає сутність свободи совісті та права людини.
16. Визначте вимоги міжнародних актів до права на свободу віросповідання.
17. Обґрунтуйте правоздатність релігійних організацій за міжнародним правом.
18. Опишіть моделі державно-церковної взаємодії: принципи типологізації, міжнародно-правові та міжнародно-політичні аспекти.
19. Визначте статус державної церкви.
20. Опишіть принципи відокремлення держави та церкви.
21. Охарактеризуйте моделі фінансового забезпечення релігійних організацій.
22. Охарактеризуйте державно-церковні відносини у країнах Центрально-Східної Європи: головні особливості та динаміка змін.
23. Обґрунтуйте Конституційно-правовий статус церкви в Польщі.
24. Опишіть специфіку угорської моделі державно-конфесійних взаємин.
25. Охарактеризуйте взаємини держави і церкви в Чеській Республіці.
26. Охарактеризуйте російську модель державно-церковних відносин.
27. Охарактеризуйте державно-церковні відносини в США.
28. Охарактеризуйте державно-церковні відносини в Німеччині.
29. Охарактеризуйте державно-церковні відносини у Франції.
30. Охарактеризуйте державно-церковні відносини в Італії.
31. Охарактеризуйте особливості державно-конфесійних відносин у Словаччині.
32. Проаналізуйте актуальні проблеми державно-церковних і міжконфесійних взаємин в Україні: історичні та міжнародно-політичні аспекти.
33. Охарактеризуйте формування та особливості українського православ'я.
34. Обґрунтуйте вислов: помісна Українська православна церква – потреба нації.
35. Охарактеризуйте перспективи глобального релігійного діалогу.
36. Визначте можливі тенденції релігійних змін.
37. Проаналізуйте проблему міжхристиянського порозуміння.
38. Охарактеризуйте діалог релігій як форму толерантизації міжрелігійних відносин.
39. Охарактеризуйте міжнародний діалог релігій як форму толерантизації міжрелігійних відносин.
40. Визначте теоретичні аспекти взаємодії релігії і політики.

41. Охарактеризуйте релігійне різноманіття сучасного світу. Конфесійна карта сучасного світу.
42. Визначте історичні аспекти розвитку взаємин політичних і релігійних інститутів.
43. Охарактеризуйте конфесійну динаміку в умовах глобалізації.
44. Опишіть релігійні традиції і виклики сучасної епохи.
45. Проаналізуйте історичні аспекти впливу релігійних організацій на міжнародні процеси.
46. Проаналізуйте моделі релігійно-політичної взаємодії в глобальному світі.
47. Охарактеризуйте релігійний фактор в історії міжнародних культурних відносин.
48. Проаналізуйте релігійне відродження і секуляризація в умовах глобалізації. Особливості впливу основних напрямків християнства на політичні процеси в сучасному світі.
49. Проаналізуйте сучасний католицизм і проблема війни і миру. Енцикліка «Мир на землі».
50. Ватикан і католицизм в сучасних міжнародних відносинах.
51. Проаналізуйте сучасний протестантизм в міжнародних відносинах.
52. Обґрунтуйте роль релігійного фактору в політичному житті країн Східної Європи.
53. Охарактеризуйте релігійний фактор в імміграційній політиці ЄС.
54. Охарактеризуйте православні церкви в сучасних міжнародних відносинах.
55. Охарактеризуйте Ватикан і УПЦ: особливості взаємин.
56. Визначте основні чинники і форми розвитку ісламського фундаменталізму в сучасному світі.
57. Визначте ісламський чинник в сучасних міжнародних відносинах.
58. Охарактеризуйте роль релігійного фактору в «гарячих точках» сучасного світу.
59. Охарактеризуйте роль релігійного фактору в сучасних міжнародних відносинах на Африканському континенті.
60. Охарактеризуйте роль релігійного фактору в зовнішній політиці США.
61. Охарактеризуйте екуменічний рух і його вплив на міжнародні відносини.
62. Охарактеризуйте релігійні організації в контексті міжнародного співробітництва.
63. Охарактеризуйте роль релігійних акторів в сучасних світових політичних процесах.
64. Визначте особливості трансформації політичної та релігійної ідентичності: зарубіжний досвід.
65. Охарактеризуйте екстремістські потенції релігійного фундаменталізму: від витоків до 20-х років ХХІ ст.
66. Охарактеризуйте релігійний фактор у світовій політиці в епоху глобалізації: від секуляризації до фундаменталізму.
67. Обґрунтуйте авторитарні режими, релігійні права мусульман в Центральній Азії і недостатнє освітлення порушень цих прав в іноземному пресі.
68. Охарактеризуйте вислови релігії третього тисячоліття про насильство, тероризм, війну і мирне співіснування.
69. Охарактеризуйте релігійний фактор і його вплив на зовнішню політику держав: ретроспективний аналіз.
70. Визначте думку, яку роль відіграватимуть релігійні вірування в майбутньому: посилиться вона чи зменшиться.
71. Визначте, які процеси характерні для сучасної релігійної картини світу.
72. Визначте, що зумовило, на вашу думку, поширення в ХХІ столітті такого явища, як релігійний синтез.
73. Назвіть та охарактеризуйте напрямки сучасного між християнського протистояння.
74. Зробіть порівняльний аналіз відмінностей в управлінні католицькою та православною Церквами.
75. Охарактеризуйте специфіку духовного світу українського народу. Які особливості притаманні йому?

76. Назвіть особливості історичного становлення Київської митрополії.
77. Визначте, які події, спричинили утворення двох нових православних церков в Україні? Що це за церкви?
78. Визначте, чим пояснюються суперечливі відносини між православною і греко-католицькою церквами в Україні?
79. Визначте думку, які аспекти духовності українців проявилися під час Революції Гідності 2013-2014 рр.?
80. Охарактеризуйте державно-церковні відносини у країнах Центрально-Східної Європи за часів комуністичного режиму.
81. Визначте думку, яким чином європейська інтеграція вплинула на характер державно-церковних відносини у країнах Європи.
82. Охарактеризуйте конституційно-правовий статус церкви в Польщі.
83. Визначте, який вплив політика Я. Кадара здійснила на державно-церковні відносини в Угорській Народній Республіці.
84. Опишіть модель державно-церковних відносин у Чеській Республіці. Які специфічні особливості притаманні їй?
85. Охарактеризуйте специфіку державно-конфесійних відносин Словаччини в післявоєнний період. Якою є специфіка сучасного конституційно-правового статусу церкви в Словаччині?
86. Визначте, які існують схеми фінансової підтримки державою церковних інституцій? Яка з них, на вашу думку, є найбільш прийнятною?
87. Визначте, на які принципи опирається Європейський Союз при регулюванні відносин між державою та церквою в державах-членах ЄС?
88. Визначте, у якій країні ЄС церква фінансується виключно за рахунок внесків прихожан?
89. Визначте, яка схема фінансової підтримки державою церковних інституцій діє в Україні?
90. Назвіть та опишіть основні моделі державно-церковних взаємин, перерахуйте переваги та недоліки кожної з них. На вашу думку, яка з моделей державно-церковних взаємин є найбільш прийнятною? Обґрунтуйте свою позицію.
91. Розкрийте поняття «свобода совісті». Які міжнародні правові документи і як гарантують свободу совісті? В яких міжнародних документах реалізується «міжнародний стандарт норм права на свободу совісті»?
92. Висловіть думку, чи реалізує Україна її міжнародно-правові зобов'язання щодо захисту релігійних прав та свобод людини?
93. Розкрийте сутність ісламської концепції світового порядку. Чи правильно стверджувати, що іслам — впливова релігія на сучасній політичній арені світу? Доведіть свою думку.
94. Визначте, що стало причиною створення світовим товариством переліку мусульманських терористичних організацій, які підлягають ліквідації незалежно від місця їх розташування.
95. Обґрунтуйте власну думку, що стало першопричиною виникнення та укорінення джихаду як святого обов'язку мусульман? Яка його роль в історичному розвитку ісламу як світової релігії?
96. Назвіть приклади міжнародних релігійних конфліктів та їх вплив на політичну систему світу. Якими, на вашу думку, є основні причини виникнення релігійних конфліктів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНУ
Пограничні критерії оцінювання екзамену

Вид роботи	Критерії нарахування балів	Бали
Теоретичне питання	Здобувач демонструє системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальної програми. Вміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал.	25-30
	Здобувач добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує основні положення із самостійною і правильною аргументацією.	17-24
	Здобувач вміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом дає відповіді логічно, допускаючи при цьому неточності.	8-16
	Наявність у здобувача неповних теоретичних знань з навчального предмета, недостатнє вміння узагальнювати, систематизувати та структурувати набуті знання.	1-7
Практичне завдання	Вміння давати правильну вичерпну відповідь на поставлені питання, при цьому показувати високі знання понятійного апарату вміти аргументувати думки, проводити ґрунтовний аналіз та порівняння.	35-40
	Вміння давати правильну вичерпну відповідь на поставлене питання, при цьому показувати середні знання понятійного апарату, вміти аргументувати думки.	25-34
	Вміння в цілому виконувати завдання, при цьому показувати достатні знання понятійного апарату, не достатньо аргументувати думки.	11-24
	Вміння частково і поверхово визначити поняття або формулювати висновок із теоретичного положення, допустивши неточності та помилки.	1-10
	Практичне завдання не виконано	0

ІНТЕГРАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Теоретична частина білету:

№ питання	Результати навчання	Критерії оцінювання теоретичних питань	Бали	Загальна кіл-сть балів
1.	РН1	Надати визначення, що таке Християнство. Дати його чітке визначення або проаналізувати і зробити висновок із конкретного теоретичного положення.	10	30
	РН2		10	
	РН4		10	
2.	РН1	Визначити принципи Європейського Союзу.	10	30
	РН2	Проаналізувати регулювання відносин між державою та церквою	10	
	РН3 РН4	Охарактеризувати особливості регулювання та на які принципи опирається Європейський Союз при регулюванні відносин між державою та церквою в державах-членах ЄС. Описати фактори, які потрібно враховувати для побудови успішної міжкультурної комунікації.	5	
			5	
		Всього:	60	60

Критерії оцінювання практичних завдань підсумкового контролю:

№ питання	Результати навчання	Критерії оцінювання теоретичних питань	Бали	Загальна кіл-сть балів
3.	РН8	Аргументовано розкрити першопричину виникнення та укорінення джихаду як святого обов'язку мусульман. Показати вміння робити ґрунтовний аналіз, порівняння, узагальнення.	20	60
	РН7	Проаналізуйте історичний розвиток ісламу як світової релігії. Дати ґрунтовний аналіз ситуації, показати доцільність та аргументованість позиції стосовно застосування відповідної ситуації.	20	
	РН29	Показати комунікативні вміння щодо вирішення заявленої ситуації, довести доцільність їх застосування. Обґрунтувати власну думку, що стало першопричиною виникнення та укорінення джихаду як святого обов'язку мусульман? Яка його роль в історичному розвитку ісламу як світової релігії?	20	
		Всього:	40	40

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1. Віллем Ж.-П. Європа та релігії. Ставки ХХІ століття / Ж.-П. Віллем. Пер.з фр. К.: Дух і літера, 2006. 331 с.
2. Гелей С. Д. Політологія: Навчальний посібник / С. Д. Гелей, С. М. Рутар. 4-е вид., перероб. і доп. Львів: Світ, 2001. 384 с.
3. Гудима А. М. Релігієзнавство: Підручник / А. М. Гудима. Тернопіль: Укрмедкнига, 2002. 262 с
4. Г. В. Друзенко // Релігійна свобода. Свобода релігії і демократія – старі і нові виклики: Науковий щорічник. № 15. К.: УАР, 2010. 395 с. С.129-134.
5. Друзенко Г. В. Реституція по-українськи: відновлення історичної справедливості чи пастка для Церкви? / Г. В. Друзенко // Реституція церковного майна: міжнародний та вітчизняний досвід: Збірник наукових матеріалів / Ред. кол. В. Андрущенко та ін. К.: Світ знань, 2007.
6. Єленський В. Є. Моделі релігійно-суспільного розвитку і державно-церковних відносин у процесі трансформації посткомуністичних країн / В. Є. Єленський // Держава і церква: уроки минулого і проблема сьогодення: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Ужгород: Ліра, 2003. 224 с.
7. Єленський В. Є. Велике повернення: релігія у глобальній політиці та міжнародних відносинах кінця ХХ – початку ХХІ століття. Львів: Видавництво Українського католицького університету 2013. 504 с.
8. Здіорук С. І. Вплив релігії на демократичний поступ української нації в новітню добу / С. І. Здіорук // Релігійна свобода: Свобода релігії і міжрелігійний діалог: глобальні виміри і локальні вияви. Науковий щорічник / За заг. ред. А. Колодного. № 16. К.: УВК, 2011. 309 с. С. 280-288.
9. Здіорук С. І. Суспільно-релігійні відносини: виклики Україні ХХІ століття: Монографія / С. І. Здіорук. К.: Знання України, 2005. 552 с.
10. Історія релігії в Україні / А. Колодний, Р. Крижанівський. В 10 т. Т. 10: Релігія і церква років незалежності України. Київ-Дрогобич: Коло, 2003. 612 с.

11. Історія релігії в Україні / А. Колодний, В. Кремень, П. Яроцький. В 10 т. Т. 4: Католицизм / За ред. П. Яроцького. К., 2001. 598 с.
12. Климов В. В. 20 років Закону України “Про свободу совісті та релігійні організації” і зміни в характеристиці сучасного віруючого / В. В. Климов // Релігійна свобода: Свобода релігії і міжрелігійний діалог: глобальні виміри й локальні вияви: Науковий щорічник. № 16. К., 2011. 309 с. С. 230-241.
13. Климов В. В. Свобода совісті, церква, релігійність в українському суспільстві періоду незалежності / В. В. Климов. К.: Інститут філософії, 2009. 370 с.
14. Маріянський Я. Суспільний характер релігії / Я. Маріянський // Релігія в сучасному світі: Матеріали до курсу релігієзнавства / За ред. Г. Зімоня. Переклад з польської Г. Теодорович. Львів: Свічадо, 2007. 504 с. С. 97-125.
15. Новиченко М. Р. Особливості розвитку державно-церковних відносин і релігійно-церковного комплексу в сучасній Україні / М. Р. Новиченко // Міжетнічні та міжконфесійні відносини в контексті сучасних суспільних трансформацій. Чернівці, 2010.
16. Палінчак М. М. Актуальні проблеми державно-церковних взаємин в Україні: політичні аспекти / Роль суспільних наук у забезпеченні стабільності розвитку глобальних світових процесів у ХХІ ст.: Київ: ГО «Київська наукова суспільнознавча організація», 2014. С. 132-135
17. Релігійна свобода: Свобода релігії і міжрелігійний діалог: глобальні виміри і локальні вияви. Науковий щорічник / За заг. ред. А. Колодного. № 16. К.: УВК, 2011. 309 с.
18. Релігієзнавство: Навч. посібник / За ред. С. А. Бублика. К.: Юрінком Інтер, 2001. 496 с.
19. Релігія – Світ – Україна: Колективна монографія / Ред. А. Колодний, А. Филипович. У 3-х кн. Кн. 1: Релігія у світі за умов культурно-цивілізаційного діалогу. К.: Українська асоціація релігієзнавців, 2010. 339 с.
20. Реституція церковного майна: міжнародний та вітчизняний досвід: Збірник наукових матеріалів. К., 2007.

Додаткова література

21. Богомоллов О. В. Політичний іслам // Політика і час. 2003. № 12.
22. Бондаренко В. Д. Реституція церковної власності: причини сповільнення та альтернативи розвитку і завершення / В. Д. Бондаренко // Реституція церковного майна: міжнародний та вітчизняний досвід: Збірник наукових матеріалів / Ред. кол. В. Андрущенко та ін. К.: Світ знань, 2007. С. 5-8.
23. Бондаренко В. Ю. Релігійне життя в сучасній Україні: стан, тенденції та проблеми розвитку / В. Ю. Бондаренко // Людина і світ. 2003. № 12. С. 36-39.
24. Васьків А. Влада і Церква: партнерство і діалог / А. Васьків, С. Боруцький // Держава. Церква. Людина. Державно-церковні та міжконфесійні відносини у дзеркалі сучасності. 1992-2002 рр. Львів: Афіша, 2003.
25. Драгоманов М. Україна в її словесності / М. Драгоманов // Збірник Наукового Товариства ім. Т. Шевченка. Ч. 2-3. К., 1899.
26. Єленський В. Є. Релігія після комунізму. Релігійно-соціальні зміни в процесі трансформації центрально- і східноєвропейських суспільств: фокус на Україні / В. Є. Єленський. К.: НПУ ім. М. Драгоманова, 2002. 420 с.
27. Єленський В. Є. Червень: про СНД і Європу / В. Є. Єленський. 9 липня 2010 р. Інтернет-ресурс. URL: http://risu.org.ua/article_print.php?id=36294&name=expert_thought&_lang=ua
28. Захарченко А. М. Роль релігійного фактору на сучасному етапі палестинсько-ізраїльського конфлікту // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. 2010. № 94.
29. Захарченко А. М. Арабсько-ізраїльський конфлікт: проблеми врегулювання на сучасному етапі. Одеса, 2009.

30. Захарченко А. М. Проблема поширення ісламського фундаменталізму, екстремізму та тероризму: можливі наслідки для України // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. 2008. № 8 (64).
31. Здіорук С. І. Етноконфесійна ситуація в Україні та міжцерковні конфлікти / С. І. Здіорук. К.: НІСД, 1993. 60 с.
32. Історія релігії в Україні: Навч. посібник / За ред. А. М. Колодного, П. Л. Яроцького. К.: Знання, 1999. 735 с.
33. Калініч Ю. А. Релігієзнавство: Підручник / Ю. А. Калініч, Є. А. Харьковщенко. К.: Наукова думка, 2000. 352 с.
34. Колодний А. М. Релігійне сьогодення України: роздуми, оцінки і прогнози: Тематична збірка вибраних статей і тез. К.: Український видавничий консорціум, 2009. 450 с.
35. Колодний А. М. Свобода совісті в міжнародних правових гарантіях / А. М. Колодний // Релігійна панорама: Інформаційно-аналітичний журнал. К., 2006. С. 4.
36. Колодний А. М. Україна в її релігійних виявах: Монографія / А. М. Колодний. Львів: Сполох, 2005. 336 с.

Інформаційні ресурси

1. Одеська національна наукова бібліотека. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.odnb.odessa.ua/>
2. Електронна бібліотека: URL: <http://www.info-library.com.ua/>
3. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія URL: <http://www.ials.sas.ac.uk/library/library.htm> (дата звернення: 03.08.2020).
4. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка URL: www.library.univ.kiev.ua (дата звернення: 03.08.2020).
5. Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія” URL: <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib> (дата звернення: 03.08.2020).
6. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Національна бібліотека Франції URL: <http://www.bnf.fr/> (дата звернення: 03.08.2020).
8. Національна Парламентська бібліотека України URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
9. Німецькі бібліотеки URL: <http://www.ddb.de/> (дата звернення: 03.08.2020).
10. Українська правнича фундація URL: <http://www.ulf.com.ua/>
11. Форум права (електронне наукове фахове видання) URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/index.htm> (дата звернення: 03.08.2020).